

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

24.08.2011. Nr. A-57/182
Uz 25.07.2011. Nr.1-04/282-pav

**Latvijas Republikas Satversmes tiesas
tiesnesim Kasparam Balodim**
Jura Alunāna ielā 1, Rīgā, LV-1010

Par viedokli lietā Nr.2011-09-01

Šā gada 29.jūlijā Tiesībsarga birojā saņemts Jūsu lēmums, ar kuru Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – Tiesībsargs) atzīts par pieaicināto personu lietā Nr.2011-09-01 „Par Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 105.pantam” un uzaicināts izteikt viedokli par šādiem jautājumiem:

- 1) vai Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļas (turpmāk arī – apstrīdētā norma) redakcija ir piemērojama tikai tām personām, kuras ārvalstīs reģistrētu vieglo transportlīdzekli pastāvīgi vada Latvijas teritorijā;
- 2) vai apstrīdētā norma tās leģitīmo mērķi sasniedz efektīvi;
- 3) vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91.pantam;
- 4) vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105.pantam;
- 5) vai Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektajā daļā (ieskaitot 2011.gada 9.jūnija likumu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”, ar kuru 9.panta piektā daļa papildināta ar 8.punktu, kas stājas spēkā 2011.gada 1.augustā) noteiktie izņēmumu gadījumi no apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma ir izsmeļoši un pamatoti;
- 6) vai Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 8.punktā, kas stājas spēkā 2011.gada 1.augustā, noteiktais termiņš, kurā personas Latvijas teritorijā var vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili, ir atzīstams par saprātīgu.

Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļa noteic, ka personai, kura ir Latvijas pilsonis vai nepilsonis, kā arī tādai personai, kura ir saņēmusi Latvijā izdotu reģistrācijas apliecību, pastāvīgās uzturēšanās apliecību vai uzturēšanās atļauju, aizliegts Latvijas teritorijā ceļu satiksmē vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili, izņemot šā panta piektajā daļā minētos gadījumus.

Saskaņā ar Ceļu satiksmes likuma 9.panta piekto daļu šā panta ceturtajā daļā minētās personas Latvijas teritorijā var vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili šādos gadījumos:

1) persona vada vieglo automobili, ko iznomājis (izīrējis) ārvalstīs reģistrēts uzņēmējdarbības veicējs, kas nodarbojas ar autoiznomāšanu (autoizīrēšanu), un to transportlīdzekļa vadītājs apliecina ar transportlīdzekļa nomas (īres) līgumu un ārvalstīs izdotu transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību, kurā kā īpašnieks (turētājs, valdītājs) norādīts transportlīdzekļa iznomātājs (izīrētājs);

2) persona vada vieglo automobili, klātesot tādām transportlīdzekļa īpašniekam (turētājam, valdītājam) vai viņa pilnvarotai personai, kas nav šā panta ceturtajā daļā minētā persona;

3) persona strādā algotu darbu ārvalstīs vai mācās tādā mācību iestādē vai uzņēmumā, kurš atrodas ārvalstīs, vai ārvalstīs veic uzņēmējdarbību kā individuālais komersants vai pašnodarbinātā persona;

4) persona ir tāda ārvalstīs reģistrēta tiesību subjekta īpašnieks (dalībnieks) vai amatpersona, kurš veic uzņēmējdarbību;

5) persona ieņem vēlētu amatu citas Eiropas Savienības dalībvalsts pašvaldības lēmējinstīcijā;

6) personai izsniegta uzturēšanās atļauja (reģistrācijas apliecība) ārvalstīs;

7) vieglo automobili vada tāda persona, kura ir laulātais, pirmās pakāpes radnieks (tai skaitā adoptētais vai adoptētājs) vai otrās pakāpes radnieks tādām attiecīgā vieglā automobiļa īpašniekam (turētājam, valdītājam), kurš saskaņā ar šā panta noteikumiem minēto transportlīdzekli varētu vadīt Latvijas teritorijā;

8) gadījumā, kas nav minēts šīs daļas 1., 2., 3., 4., 5., 6. vai 7.punktā, bet ne ilgāk par piecām dienām, skaitot no dienas, kad persona atbilstoši šā panta sestajā daļā minētajiem Ministru kabineta noteikumiem ir saņēmusi atļauju piedalīties ceļu satiksmē un ne biežāk kā divas reizes kalendārajā gadā.

Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektā daļa ar 8.punktu tika papildināta 2011.gada 9.jūnijā, pieņemot likumu „Grozījumi Ceļu satiksmes likumā”, tas ir, pēc konkrētās konstitucionālās sūdzības iesniegšanas Satversmes tiesā.

Pieteikuma iesniedzējas – apdrošināšanas sabiedrības SE „BTA” – ieskatā, tās pamattiesības tiek ierobežotas, jo apstrīdētā tiesību norma nepieļauj pieteikuma iesniedzējas darbiniekiem, kas ir Latvijas iedzīvotāji un nestrādā algotu darbu ārvalstīs, brīvi, vadoties no optimālas komercdarbības organizēšanas viedokļa, izvēlēties, kurā valstī reģistrētās sev piederošās automašīnas nodot lietošanā, ja konkrētajam Latvijas iedzīvotājam ir nepieciešamība ar automašīnu pārvietoties arī Latvijas teritorijā.

Apstrīdētā norma nosaka vispārēju aizliegumu Latvijas teritorijā ceļu satiksmē vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili un paredz šīs vispārējās kārtības izņēmumu esamību.

Kopš stājies spēkā Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 8.punkts, attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju ir mainījušies tiesiskie apstākļi, proti, Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtajā daļā minētās personas Latvijas teritorijā ceļu satiksmē drīkst vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili ne ilgāk par

piecām dienām, skaitot no dienas, kad persona atbilstoši šā panta sestajā daļā minētajiem Ministru kabineta noteikumiem ir saņēmusi atļauju piedalīties ceļu satiksmē, un ne biežāk kā divas reizes kalendārajā gadā.

Tādējādi apstrīdētā norma pēc minēto grozījumu pieņemšanas neliedz pieteikuma iesniedzējai nodot sev piederošās, ārvalstīs reģistrētās automašīnas lietošanā saviem darbiniekiem – Latvijas iedzīvotājiem, lai ar tām pārvietotos Latvijas teritorijā. Tas ir jāveic, ievērojot Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 8.punktā noteikto kārtību.

Pieteikuma iesniedzēja neapstrīd Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturto daļu vispārīgi, bet attiecībā uz savu konkrēto situāciju. Proti, tā norādījusi: „lai gan, kā secināms no Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas, atsevišķos gadījumos Latvijas iedzīvotājs var iegūt atļauju Latvijas teritorijā vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili, šie izņēmuma gadījumi neaptver tādas situācijas kā konkrētā, kurā ir aizskartas pieteikuma iesniedzējas tiesības”.

Tiesiskā situācija kopš konstitucionālās sūdzības iesniegšanas un lietas ierosināšanas Satversmes tiesā ir mainījusies – uz pieteikuma iesniedzēju apstrīdētā norma attiecas Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 8.punktā noteiktajā apjomā. Līdz ar to, ievērojot to, ka šajā Satversmes tiesas lietā netiek veikta tiesību normas abstraktā kontrole, bet gan tiek izvērtēts konstitucionālās sūdzības iesniedzēja tiesību aizskārums, un, ņemot vērā Satversmes tiesas likuma 18.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto, šajā viedoklī attiecībā uz apstrīdēto normu vēršu Satversmes tiesas uzmanību uz šādiem apstākļiem.

Pieteikuma iesniedzējai nav šaubu par to, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Arī, Tiesībsarga ieskatā, apstrīdētā norma uzskatāma par pieņemtu atbilstošā kārtībā un pietiekami skaidri formulētu, kas nerada šaubas par apstrīdētās normas likumību.

Apstrīdētajai normai ir saskatāmi divi leģitīmie mērķi. Pirmkārt, Saeimā, pieņemot apstrīdēto normu, tika norādīts, ka „no visiem tiem, kuri ir pieķerti šobrīd fotoradaros, aptuveni 5 procenti ir ar Lietuvas valstī reģistrētiem mašīnu numuriem, tāpēc viņi nemaksā sodus. Tā kā šie pilsoņi acīmredzot grib būt negodīgāki pret Latvijas valsti nekā pārējie, komisija ir izstrādājusi šādu priekšlikumu” (*Latvijas Republikas 9.Saeimas 2009.gada 19.februāra sēdes stenogramma, www.saeima.lv*). No minētā secināms, ka apstrīdētās normas mērķis ir samazināt to ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu skaitu, kas tiek izdarīti ar ārvalstī pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili un kas tiek fiksēti ar tehniskajiem līdzekļiem, neapturot transportlīdzekli (Ceļu satiksmes likuma 43.⁶pants), kā arī nodrošināt naudas soda samaksas/piedzīņas iespējamību. Tādējādi apstrīdētā norma ir vērsta uz sabiedrības drošības, labklājības nodrošināšanu, kā arī cilvēku veselības un dzīvības aizsardzību.

Otrkārt, Saeima ir norādījusi, ka likuma izmaiņas nepieciešamas, lai novērstu situāciju, ka daudzi Latvijas iedzīvotāji brauc ar kaimiņvalstīs reģistrētiem spēkratiem un mūsu valstī nemaksā nodokļus, nodevas, maksu par tehnisko apskati (*Saeimas Preses dienests: Saeima lems par grozījumiem Ceļu satiksmes likumā, 2009.gada 18.februāris, www.saeima.lv*). Tādējādi apstrīdētās normas mērķis ir arī veicināt nodokļu nomaksu valsts budžetā (skat., piemēram,

likuma „Par vieglo automobiļu un motociklu nodokli” 6.panta otro daļu, Dabas resursu nodokļa likuma 28.panta ceturto daļu). Līdz ar to, raugoties no šāda aspekta, par apstrīdētās normas leģitīmo mērķi uzskatāma sabiedrības labklājība.

Vērtējot samērīguma principu, nevar piekrist pieteikuma iesniedzējai tādā ziņā, ka arī pirms Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais daļas pieņemšanas nepastāvēja nekādi šķēršļi piemērot sodus personām, kas vada ārvalstīs reģistrētu transportlīdzekli vai ir to īpašnieki.

Ceļu satiksmes likuma 43.⁶panta (kas regulē īpatnības administratīvajā procesā attiecībā uz pārkāpumiem, kuri fiksēti ar tehniskiem līdzekļiem, neapturot transportlīdzekli) piektajā daļā norādīts, ka protokolu — lēmumu ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas nosūta transportlīdzekļa reģistrācijas apliecībā norādītajam turētājam vai, ja turētājs nav norādīts, — transportlīdzekļa īpašniekam (valdītājam). Tādējādi saskaņā ar minēto normu administratīvā atbildība tiek piemērota transportlīdzekļa turētājam vai īpašniekam, kas var arī nebūt tā persona, kas pārkāpuma fiksēšanas brīdī ir vadījusi transportlīdzekli, jeb administratīvo pārkāpumu izdarījusī persona. Lai šādos gadījumos noskaidrotu transportlīdzekļa turētāju vai īpašnieku, ir nepieciešami dati par transportlīdzekļa reģistrāciju. Gadījumos, kad transportlīdzeklis ir reģistrēts ārvalstī, Latvijas amatpersonas šādu informāciju nevar iegūt, jo, pirmkārt, Latvijas datu bāzēs šādas informācijas nav, un, otrkārt, Eiropas Savienības mērogā nepastāv normatīvs pamats šādas informācijas pieprasīšanai/nodošanai, un arī valstis ar savstarpējiem nolīgumiem šādus jautājumus nav regulējušas.

Apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Ja apstrīdētajā normā norādītās personas vēlas iegūt īpašumā vieglo automobili, tad šīm personām, lai šos automobiļus drīkstētu izmantot ceļu satiksmē Latvijas teritorijā, tie ir jāreģistrē Latvijā, attiecīgi samaksājot noteiktos nodokļus un nodevas.

Likumdevējs, izvērtējot to, vai apstrīdētās normas leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektajā daļā ir ietvēris gadījumus, kādos personai var tikt piešķirtas tiesības Latvijas teritorijā ceļu satiksmē vadīt ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili. Likumdevēja pienākums, regulējot konkrētas tiesiskās attiecības, ir ietvert tiesību normā pēc iespējas visas tās tipiskās situācijas, kam būtu piemērojams jaunais normatīvais regulējums vai tieši otrādi – uz kurām jaunais regulējums neattiektos vai attiektos ierobežotā apmērā. No Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtais un piektās daļas ir redzams, ka likumdevējs šo pienākumu ir izpildījis. Līdz ar to nav pamata atzīt, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105.pantam. Tas, vai Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektajā daļā ietvertie izņēmumi ir izsmeļoši un vai šīs daļas 8.punktā ietvertais regulējums ir pamatots un saprātīgs, ir vērtējams kā Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 8.punktā, nevis apstrīdētajā normā ietverts ierobežojums.

Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, likumdevējs, pieņemot Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturto daļu, iespējams, ir vēlējies nodevu un nodokļu sistēmu transportlīdzekļu jomā attiecināt uz tādām personām, kuru īpašumā esošie

transportlīdzekļi pastāvīgi tiek lietoti ceļu satiksmē Latvijas Republikas teritorijā. Pieteikuma iesniedzēja neapšaubā likumdevēja tiesības noteikt vienotu nodevu un nodokļu sistēmu attiecībā uz transportlīdzekļiem, kuri pastāvīgi tiek lietoti ceļu satiksmē Latvijas Republikas teritorijā. Tomēr apstrīdētā norma, pretēji Satversmes 91.pantā ietvertajam vienlīdzības principam, nenošķir automašīnu īpašniekus, kuri savas automašīnas ceļu satiksmē Latvijas Republikā lieto pastāvīgi, no automašīnu īpašniekiem, kuri automašīnas ceļu satiksmē Latvijas Republikā lieto tikai īslaicīgi, atsevišķos gadījumos. Tādējādi Ceļu satiksmes likuma 9.panta ceturtās daļas piemērošanas rezultātā pret personām, kas atrodas būtiski atšķirīgos apstākļos, tiek nepamatoti pieļauta vienāda tiesiskā attieksme.

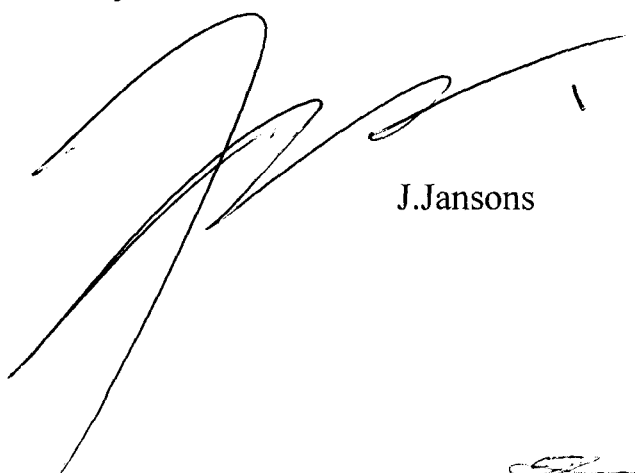
Šādai apstrīdētās normas interpretācijai nevar piekrist. Pirmkārt, lai arī viens no apstrīdētās normas leģitīmajiem mērķiem ir veicināt nodokļu samaksu valsts budžetā, tomēr šī norma pati par sevi nereglamentē jautājumus par nodokļu un nodevu sistēmu. Tā ir vērsta uz to, lai vieglie automobiļi, kas pastāvīgi tiek izmantoti ceļu satiksmē Latvijas teritorijā, būtu reģistrēti Latvijā (tādējādi nepieciešamības gadījumā arī identificējami) un par to izmantošanu tiktu maksāti nodokļi/nodevas. Tomēr tas nenozīmē, ka apstrīdētā norma būtu piemērojama tikai tām personām, kas ārvalstīs reģistrētu vieglo automobili pastāvīgi vada Latvijas teritorijā. Tā, piemēram, Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 3.punktā minētās personas var pastāvīgi dzīvot vai nu attiecīgajā ārvalstī un retumis Latvijā piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstī pastāvīgi reģistrētu transportlīdzekli, vai nu pastāvīgi dzīvot Latvijā, strādāt/studēt ārvalstī un pastāvīgi Latvijā piedalīties ceļu satiksmē. Šīm personām atļauja piedalīties ceļu satiksmē tiek piešķirta uz trim gadiem (Ministru kabineta 2009.gada 24.novembra noteikumu Nr.1341 „Kārtība, kādā piešķir un anulē atļauju piedalīties ceļu satiksmē ar ārvalstīs pastāvīgi reģistrētu vieglo automobili” 4.punkts), tomēr tas, cik bieži persona ir tiesīga iebraukt Latvijā, netiek reglamentēts. Tajā pašā laikā Ceļu satiksmes likuma 9.panta piektās daļas 8.punkts tiešā tekstā noteic kārtību, kādā apstrīdētajā normā minētās personas drīkst īslaicīgi piedalīties ceļu satiksmē Latvijas teritorijā ar ārvalstī reģistrētu vieglo automobili. Līdz ar to apstrīdētā norma, tulkojot to kopsakarā ar Ceļu satiksmes likuma 9.panta piekto daļu, diferencē situācijas, paredzot iespēju arī īslaicīgi piedalīties ceļu satiksmē Latvijas teritorijā ar ārvalstī pastāvīgi reģistrētu transportlīdzekli. Regulējums ir pietiekami diferencēts, tāpēc Satversmes 91.panta pārkāpums nav konstatējams.

Ar cieņu,

Tiesībsargs

Kukle 67686768

J.Jansons

G.Kukle
2008.2011